

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 1SKomp/14/2021
Identifikačné číslo spisu: 1121207733
Dátum vydania rozhodnutia: 21. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Pavol Naď
Funkcia: predseda senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:1121207733.1

UZNESENIE

Kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky zložený z predsedu JUDr. Pavla Naďa a členov JUDr. Igora Belka (sudca spravodajca), JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., Mgr. Dušana Čima, Mgr. Petra Melichera, Mgr. Michala Novotného, JUDr. Eriky Šobichovej a prof. JUDr. Juraja Vačoka, PhD., o návrhu Krajského súdu v Bratislave ako súdu správneho na rozhodnutie kompetenčného sporu medzi ním a Okresným súdom Bratislava I. vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I. pod sp. zn. 19C/33/2021 žalobcu: Mgr. Pavol Krišpinský - SHR, IČO: 37 903 179, so sídlom Belá - Dulice 422, 038 11, Belá - Dulice, proti žalovanému: Pôdohospodárska platobná agentúra, IČO: 30 794 323, so sídlom Hraničná 12, 815 26, Bratislava, o zaplatenie 1.330,52 s príslušenstvom, takto

r o z h o d o l :

Na prejednanie veci je daná právomoc správneho súdu.

O d ô v o d n e n i e

I.

1. Žalobca sa podaním označeným ako „Žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia“ doručeným dňa 29.10.2021 Okresnému súdu Bratislava I domáhal určenia povinnosti žalovaného zaplatiť mu sumu 1.330,52 € s príslušenstvom. Žalobu zdôvodnil tým, že dňa 22.6.2021 ho žalovaný Žiadosťou o vysporiadanie finančných vzťahov č. N3215910822-Z01 vyzval na vrátenie sumy 1.330,52 € z dôvodu aktualizácie LPIS s tým, že pre rok 2018 došlo k určeniu výmer „odlišných“ ako výmery, na ktoré si žalobca podal žiadosť o poskytnutie podpory. Poukázal na to, že i keď v roku 2018 užíval výmeru presne tak, ako bola vtom čase stanovená správcom siete LPIS a preto nemohlo z jeho strany dôjsť v danom roku k žiadnemu porušeniu (podmienok), pričom požiadavka na vrátenie nebola (opretá) o žiadny právny dôvod, ale naopak bola podmienená hrozbou neposkytnutia ďalších platieb žalobcovi a zastavenia konania o schválení podpory, predmetnú sumu napokon uhradil napriek tomu, že ju neuznal, pretože inak by došlo k pozastaveniu ďalších platieb, bez ktorých by nemohol schopný si ďalej plniť povinnosti. Podľa jeho názoru, na vrátenie predmetnej sumy nebol žiadny právny dôvod, preto ju považuje za bezdôvodne obohatenie a žiada ju vrátiť.

2. Okresný súd Bratislava I. uznesením č.k. 19C/33/2021-22 z 2.11.2021 konanie zastavil a vec postúpil Krajskému súdu v Bratislave ako súdu správneho potom, čo s poukazom na to, že žalobca namieta postup žalovaného, ktorý má postavenie štátneho orgánu, ktorého rozhodovanie vo veciach podpôr a dotácií v zmysle zákona č. 280/2017 Z.z. je správnym konaním upraveným citovaným zákonom ako aj všeobecným predpisom o správnom konaní ustálil, že vo veci nejde o súkromnoprávny spor a preto nemá právomoc prejednať ho v civilnom konaní, ale na konanie a rozhodovanie v správnom súdnictve sú vecne príslušné krajské sudy, v danom prípade vzhľadom na sídlo žalovaného správneho orgánu verejnej správy, miestne príslušný Krajský súd v Bratislave.

II.

3. Krajský súd v Bratislave s postúpením veci nesúhlasil, namietal, že prejednanie žaloby, ktorou sa žalobca domáha zaplataenie peňažnej istiny s príslušenstvom, do kompetencie správneho súdu vymedzenej v ust. § 6 ods. 1 Správneho súdneho poriadku nespadá, preto vec podľa § 18 ods. 4 Správneho súdneho poriadku predložil kompetenčnému senátu.

III.

4. Kompetenčný senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky prejednal predložený kompetenčný spor ako spor o právomoc, ktorý vznikol medzi správnym súdom a iným súdom podľa § 18 ods. 4 Správneho súdneho poriadku a dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Bratislave s postúpením veci nie je dôvodný, nakoľko na prejednanie veci je daná právomoc správneho súdu.

5. Podľa § 3 Civilného sporového poriadku sudy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány.

Podľa § 2 ods. 1 Správneho súdneho poriadku v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

Podľa § 2 ods. 2 Správneho súdneho poriadku každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

Podľa § 6 ods. 1 Správneho súdneho poriadku správne sudy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánu verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

6. Kompetenčný senát považuje za potrebné zdôrazniť, že jeho úlohou je autoritatívne určiť, ktorá strana kompetenčného sporu má podanú žalobu posúdiť a rozhodnúť o nej, určuje teda len procesný rámec, v ktorom bude vec súdom prerokovaná, čím nijakým spôsobom nepredurčuje, ako sa má rozhodnúť o vecnom základe sporu.

7. Zo žaloby vyplýva, že podstatou sporu medzi žalobcom a žalovaným je žalovaným (platobná agentúra poskytujúca finančné prostriedky) určená zodpovednosť žalobcu (samostatne hospodáriaci roľník - prijímateľ finančných prostriedkov) za tvrdené neoprávnené prijatie poskytnutých finančných prostriedkov, ktorú zodpovednosť žalobca neuznáva a spochybňuje i napriek tomu, že žalovaným formálne určenú povinnosť vrátiť takto prijatú sumu /pod hrozbou sankcií/ splnil a túto žiada ako bezdôvodné obohatenie vydať.

8. Kompetenčný senát skúmal, či vec, tak ako bola predložená, po jej postúpení civilným súdom správneho súdu patrí alebo nepatrí do správneho súdnictva. Z § 3 Civilného sporového poriadku vyplýva, že právomoc súdov v civilnom sporovom konaní je viazaná na súkromnoprávne spory a súkromnoprávne veci. Odlišnú právomoc majú správne sudy, ktoré v súlade s § 6 Správneho súdneho poriadku preskúmajú zákonnosť rôznych foriem činnosti verejnej správy.

9. Pre určenie, či konkrétna vec patrí do právomoci súdov v civilnom sporovom konaní alebo do právomoci správnych súdov, je preto rozhodujúce, či medzi účastníkmi súdneho konania existuje súkromnoprávny resp. administratívnoprávny vzťah definovaný svojimi základnými znakmi vyplývajúcimi z príslušnej hmotnoprávnej úpravy (podobne napr. uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 KO 3/2019, uverejnené ako judikát R 32/2019, ako aj uznesenia sp. zn. 1 KO 9/2016, 1 KO 41/2017, 1 KO 6/2018, 1 KO 15/2018, 1 KO 17/2018, 1 KO 11/2018, 1 KO 29/2018, 1 KO 7/2019, 1 KO 28/2018, 1 KO 40/2018, 1 KO 9/2019, 1 KO 11/2019, 1 KO 18/2020, 1 KO 9/2020, 1 KO 26/2020 alebo 1 KO 7/2021).

10. Zákonnou úpravou hmotnoprávnych ako aj procesných vzťahov súvisiacich s poskytovaním podpory a dotácie v pôdohospodárstve je zákon č. 280/2017 Z.z. o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene zákona č.292/2014 Z.z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Podľa § 1 ods. 1 cit. zákona tento zákon upravuje

- a) pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka (ďalej len "podpora"),
- b) pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka (ďalej len "dotácia"),
- c) postup a podmienky poskytovania podpory a dotácie a podmienky poskytovania finančnej pomoci podľa § 12a,
- d) práva a povinnosti osôb v súvislosti s poskytovaním podpory a dotácie,
- e) Pôdohospodársky poradenský systém,
- f) konanie o priamych podporách a
- g) zodpovednosť za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom.

Podľa § 9 ods. 1 cit. zákona Platobná agentúra je rozpočtovou organizáciou zapojenou finančnými vzťahmi na rozpočet ministerstva pôdohospodárstva. Platobná agentúra zabezpečuje administratívnu činnosť pri poskytovaní podpory a dotácie ako orgán štátnej správy. Platobná agentúra vykonáva činnosti spojené s poskytovaním podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka len na základe akreditácie udelennej ministerstvom pôdohospodárstva.

Podľa § 10 9 ods. 1 cit. zákona Platobná agentúra

- a) rozhoduje o poskytovaní podpory podľa osobitných predpisov) a o poskytovaní preddavkov podľa osobitného predpisu
- b) koná a rozhoduje o poskytovaní dotácie

Podľa § 40 cit. zákona na konanie podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní, ak odseky 2 a 3, a § 23 ods. 1 neustanovujú inak.

11. Vychádzajúc z obsahu predmetnej úpravy je nepochybné, že vzťahy medzi účastníkmi sporu t.j. žalovaným - platobnou agentúrou v pozícii orgánu štátnej správy s vrchnostenským postavením a žalobcom ako prijímateľom finančných prostriedkov nie sú vzťahmi súkromnoprávneho charakteru. Na ich administratívnoprávnej povahe nič nemení ani skutočnosť, že žalobca v danom štádiu vývoja sporu označil svoj nárok (vychádzajúci však z popierania svojej zodpovednosti pre porušenie podmienok pre poskytnutie finančných prostriedkov a teda implicitne za dôsledok nezákonného postupu žalovaného pri ich vymožení) za bezdôvodné obohatenie na strane žalovaného, ktoré žiada vydať. To, čo žalobca v žalobe nazýva bezdôvodným obohatením (právny inštitút z prostredia občianskoprávnych vzťahov subjektov bez vzájomnej vrchnostenskej nadradenosti upravený v ust. § 451 až § 459 Občianskeho zákonníka) je v prostredí verejnej správy obyčajne typovým označením plnenia povinnosti v dôsledku predchádzajúceho postupu/rozhodnutia/opatrenia/zásahu orgánu verejnej správy s dodatočne (relevantne resp. domnele) spochybnou prezumpciou jeho zákonnosti.

12. V štádiu identifikovania vecne príslušného civilného či správneho súdu na rozhodnutie o podanej žalobe preto podľa názoru kompetenčného senátu samotný petit žaloby nie je určujúcim identifikátorom a nie je ani podstatné, či petit žaloby zodpovedá typom konaní pred ním alebo typom predvídaných rozhodnutí /napokon v samotnom konaní je využiteľný inštitút zmeny žaloby resp. petitu/. Prijatie opačného názoru, ktorý síce bol v uzneseniach kompetenčného senátu v minulosti ojedinele vyslovený, by viedol k situácii, kedy ustálenie pôsobnosti medzi civilnými a správnymi súdmi by bolo závislé od ľubovôle žalobcu /navrhovateľa/, ktorý by účelovou voľbou „vhodného“ žalobného petitu mohol určovať, kto o jeho práve alebo povinnosti rozhodne a obchádzať tak zákonom stanovené osobitné postupy /v predmetnej veci by tak civilný súd viazaný petitom žaloby teoreticky musel sám posudzovať všetky aspekty zákonnosti postupu správneho orgánu predchádzajúceho plneniu žalobcu, čo však zjavne nie je v jeho pôsobnosti/.

13. Kompetenčný senát považuje v tejto súvislosti za potrebné zdôrazniť (rovnako v uznesení sp. zn. 1 KO 10/2021), že z čl. 46 ods. 1 ústavy nevyplýva právo na to, aby súd alebo iný orgán verejnej moci konali a rozhodovali o akomkoľvek mysliteľnom petite, ktorý žalobca (navrhovateľ) uplatňuje. Aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky akceptovala, že napríklad správne súdnictvo nie je budované na princípe všeobecnej úpravy pre akýkoľvek mysliteľný typ petitu a vo vzťahu k akémukoľvek mysliteľnému spôsobu konania verejnej správy (porov. uznesenie sp. zn. PL. ÚS 37/2015). Podľa čl. 46 ods. 4 ústavy totiž podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane a inej právnej ochrane môže ustanoviť zákon. Splnenie podmienok zákonného postupu pri uplatňovaní práva potom môže byť predpokladom prístupu k právnej ochrane (porov. uznesenie sp. zn. I. ÚS 37/96). Z opačnej strany potom ústavný súd zdôrazňuje, že návrh nemožno posudzovať len podľa žalobného petitu, ale má sa posudzovať samotný (žalobný) nárok, tak ako vyplýva z obsahu žaloby alebo návrhu ako celku (porov. nález sp. zn. I. ÚS 192/2015 a iné). I tu treba pripomenúť, že všeobecný súd nie je bezvýnimčne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho môže a musí odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť; pri výklade a aplikácii právnych predpisov teda nemožno opomíňať ich účel a zmysel, ktorý nemožno hľadať len v slovách a vetách toho ktorého predpisu, v ktorom sú vždy prítomné i princípy uznávané demokratickými právnymi štátmi (I. ÚS 155/2017).

14. Možno teda konštatovať, že právny vzťah medzi účastníkmi sporu t.j. žalovaným - platobnou agentúrou v pozícii orgánu štátnej správy s vrchnostenským postavením a žalobcom ako prijímateľom finančných prostriedkov nie je vzťahom súkromnoprávneho charakteru v zmysle § 3 Civilného sporového poriadku a nemožno ho považovať ani za vzťah, o ktorom by podľa osobitného predpisu mali rozhodovať civilné súdy v zmysle § 4 Civilného sporového poriadku. Na prejednanie žaloby „o vydanie bezdôvodného obohatenia“ na úkor žalobcu v dôsledku rešpektovania výzvy žalovaného o vrátenie 1.330,52 € formulovanej v Žiadosti o vysporiadanie finančných vzťahov č. N3215910822-Z01 z 22.6.2021 tak nemôže byť daná právomoc civilného súdu, nakoľko právam vyplývajúcim z administratívnoprávnych vzťahov ochranu poskytujú v zmysle ust. § 2 a § 6 Správneho súdneho poriadku správne súdy.

IV.

15. Z uvedených dôvodov kompetenčný senát dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Bratislave s postúpením mu veci Okresným súdom Bratislava I. nie je dôvodný, pretože v danom prípade ide o vec patriacu do právomoci správneho súdnictva a preto v zmysle § 18 ods. 4 Správneho súdneho poriadku vyslovil, že na prejednanie veci je daná právomoc správneho súdu.

16. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 8 : 0.

Poučenie :

Proti tomuto uzneseniu n i e j e príпустný opravný prostriedok.